

Esteettömyys terveystasemilla

TARKISTUSLISTAT

2009

SISÄLTÖ

KATU- JA VIHERALUEET	3	OPASTEET	20
Suojatien reunatuki	3	PALVELUTISKIT	21
Keskisaareke	3	ODOTUS- JA AULATILAT	21
Suojatiemerkinnot	4	VAATESÄILYTYS	22
Liikennevalot ja valojen painonappi	4	ESTEETÖN WC	22
Kulkuväylät ja pinnat	5	VASTAANOTTOTILAT	
Kuivatus	6	JA TOIMENPIDEHUONEET	23
Valaistus	6	PUKHUHUONE	24
Opasteet	7	PESUHUONE	24
Pysäkkialueet	7	FYSIOTERAPIAN TILAT	
Levähdyspaikkojen sijoitus	8	(RYHMÄLIIKUNTATILAT)	25
Kalusteet	9	KOKOUSTILAT	25
SAAPUMINEN KOHTEESEEN	10	HENKILÖKUNNAN TILAT	26
OMA PIHA	11	VALAISTUS	26
Kulkuväylät ja -pinnat	11	AKUSTIIKKA JA ÄÄNENTOISTO	27
Valaistus	12	ESTEETTÖMYYS JA TIEDOTTAMINEN	28
Kalusteet	12		
Opasteet	13		
SISÄÄNKÄYNTI	14		
PORTAAT	15		
LUISKA	16		
KÄSIJOHTEET PORTAISSA JA LUISKISSA	17		
HISSI	18		
OVET	19		

KATU- JA VIHERALUEET

Suojatien reunatuki

- Onko luiskareunatuet ja 40 mm:n korkuiset pystysuorat reunatuet?
- Onko luiskareunatuet?
- Onko 30 mm:n korkuiset pystysuorat reunatuet?
- Reunatuen kunto?
- Onko pystysuora reunatuki kohtisuorassa ajorataan nähden?
(vai lähteekö suojatie esimerkiksi kaarteelta)

Keskisaareke

- Onko keskisaareke korotettu?
- Onko keskisaarekkeen syvyys vähintään 2,5 m?
- Onko keskisaarekkeen leveys vähintään 2,5 m?
- Onko jalankulku- ja pyöräily erotettu?
- Onko keskisaarekkeessa luiskareunatuet ja 40 mm:n korkuiset pystysuorat reunatuet?
- Onko keskisaarekkeessa luiskareunatuet?
- Onko keskisaarekkeessa 30 mm:n korkuiset pystysuorat reunatuet?

Suojatiemerkinnot

- Onko merkintöjen värikontrasti tarpeeksi voimakas?
(merkinnät eivät ole kuluneet)
- Onko epätasaisuuksia?
(painumia, saumoja)
- Ovatko merkinnät kohtisuorassa kulkuväylään nähden?
- Onko vinon suojatien ylityssuunta ohjattu?
- Onko jalankulku- ja pyöräily erotettu?

Liikennevalot ja valojen painonappi

- Onko erikoistason liikennevaloissa äänimerkki?
- Onko jalankulkijoilla riittävän pitkä aika suojatien ylittämiseen vihreillä valoilla?
- Onko painonapin etäisyys suojatien reunasta korkeintaan 300 mm?
- Onko painonappi sijoitettu korkeudelle 0,9–1,1 m?
- Onko painonapissa merkkivalo?
- Kuuluuko painonapista painettaessa merkkiääni?

Kulkuväylät ja pinnat

- Onko väylän vapaa leveys vähintään 1,5 m? (koneellinen kunnossapito vaatii 2,3 m)
- Onko väylän vapaa korkeus vähintään 2,2 m? (kiinteiden esteiden kohdalla)
- Onko rakennuksen tai sen osan alikulkukorkeus vähintään 3 m?
- Onko kulkupinta tasainen? (ei painumia tai kohoumia)
- Hankaloittaako (suuri) pituuskaltevuus apuvälineiden kanssa liikkumista (esimerkiksi pyörätuoli tai kyynär- tai kainalosauvat)?
  - Onko pituuskaltevuus erikoistasolla korkeintaan 5 %?
- Hankaloittaako (suuri) sivukaltevuus apuvälineillä liikkumista? (esimerkiksi pyörätuoli tai kyynär- tai kainalosauvat)
  - Onko sivukaltevuus erikoistasolla korkeintaan 2 %?
- Onko info- ja mainostaulut sijoitettu kulkuväylän sivuun?
- Onko ajonestoportti ja pollarit merkitty kontrastiväriillä ja -materiaalilla? (kontrastimateriaali erottuu muusta kulkupinnasta)
- Rajoittuuko kulkuväylä selkeästi poikkeavaan pintaan? (esimerkiksi selkeä nurmialueen raja)
- Tunkeutuvatko kasvit kulkuväylälle?
- Aiheuttavatko kasvit näkemäesteen tai peittävätkö ne liikennemerkkejä tai opasteita?
- Onko lumen auraus hoidettu kadun varrella olevan liikkumisesteisten autopaikan kohdalla niin, ettei se vaikeuta liikkumista?

Kuivatus

- Aiheuttaako kaivonkansi kompastumisvaaran? (kaivonkansi yli 20 mm koholla tai alempana kulkupintaa)
- Onko kulkuväylällä liikkumista hankaloittavia avosadevesikouruja? (koskee kevyen liikenteen väylän poikki kulkevia kouruja)
- Kerääntyykö kulkuväylälle vettä? (lätäköityminen, jäätyminen)
- Onko kaivo tukkeutunut?

Valaistus

- Onko valaisimet sijoitettu samalle puolelle kulkuväylää?
- Onko valaisimet sijoitettu kulkuväylän reunaan?
- Ovatko valaisimet puhtaat ja ehjät?

Opasteet

- Onko kohteeseen opastus esimerkiksi lähimmästä risteyksestä tai bussipysäkillä saavuttaessa?
- Onko opasteet sijoitettu siten, että ne eivät aiheuta törmäysvaaraa (sivuun kulkuväylältä)?
- Onko opasteiden teksti silmän korkeudella?
(teksti 1,4–1,6 m:n korkeudella, koskee kulkuväylän sivussa sijaitsevia opasteita)
- Pääseekö opasteen ääreen pyörätuolilla? (opaste on kulkuväylän reunassa, edessä ei ole esimerkiksi kynnystä)
- Onko tekstin ja pohjan välillä riittävä värikontrasti?
(tumma teksti vaalealla pohjalla)
- Onko opaste valaistu?
- Onko opaste sisältäpäin valaistu?
(opasteen pohjan tulee olla tumma ja tekstin vaalea häikäisyn estämiseksi)

Pysäkkialueet

- Onko pysäkkialue korotettu?
- Onko pysäkillä katos?
- Onko pysäkillä penkki?
- Onko törmäysvaaraa aiheuttavia rakenteita?
- Onko katosrakenteen ja pysäkin reunan välissä vähintään 1,5 m tilaa?
- Onko pysäkkialueen pintamateriaali ehjä?

Levähdyspaikkojen sijoitus

- Onko levähdyspaikka sijoitettu kulkuväylän sivuun?
- Onko levähdyspaikkoja reitillä riittävästi? (etäisyys korkeintaan 50 m erikoistasolla)
- Erottuuko kalustevyöhyke kulkupinnasta sävyltään ja materiaaliltaan?

Kalusteet

- Pääseekö kalusteiden luokse pyörätuolilla? (Ei kynnystä levähdyspaikalle ja levähdyspaikan pintamateriaali riittävän kova)
- Eroaako kalustevyöhyke kulkupinnasta sävyltään ja materiaaliltaan?
- Onko reitillä erikorkuisia penkkejä? (Aikuisille tarkoitetun penkin korkeus 500 mm, jos vain yksi penkki. Jos on useampia, tulee penkkejä olla myös 450 mm:n ja 550 mm:n korkeudella. Lapsille tarkoitetun penkin korkeus 300 mm, sopii myös lyhytkasvuiselle henkilölle.)
- Onko penkeissä selkänoja?
- Onko penkeissä käsinojat? (ainakin osassa penkkejä vain keskikäsinoja)
- Onko istuintaso vaakasuora ja etureunastaan pyöristetty?
- Onko penkin päässä oleva vapaa tila vähintään 900 mm? (tilaa pyörätuolille/lastenvaunuille ym.)
- Erottavatko kalusteet sävyltään kalustevyöhykkeen pinnasta? (Suositellaan tummia kalusteita vaalealla pohjalla, mutta värit voivat olla myös toisin päin.)
- Onko pöydän ääressä mahdollista istua pyörätuolissa?
  - Onko vapaa korkeus pöydän alla vähintään 670 mm?
  - Onko vapaa leveys pöydän alla vähintään 800 mm?
  - Onko polvitila syvyys suunnassa vähintään 600 mm?
  - Onko pöydän ylätasen korkeus 750–800 mm?
- Onko kalusteiden edusta tasainen? (ei painumia)
- Ovatko kalusteet ehjiä ja siistejä?

SAAPUMINEN KOHTEESEEN

- Onko terveysasemalle esteettömiä julkisia liikenneyhteyksiä? (pysäkit, matalalattiabussit ja -raitiovaunut, palvelulinjat, metro, lähijuna)
- Onko lähiympäristössä esteettömiä kulkureittejä?
- Onko esteettömiä autopaikkoja lähellä sisäänkäyntiä?
  - Onko paikka merkitty selkeästi tolppaan/seinään ja pinnoitteeseen?
  - Onko paikan leveys vähintään 3,6 m?
  - Onko paikan pituus vähintään 5,0 m?
  - Onko paikan yhteydessä luiskareunatuki? (pääseekö siirtymään heti autopaikan kohdalta tai vierestä jalkakäytävälle)
  - Sijaitseeko paikka tasaisella kulkupinnalla? (pituuskaltevuus enintään 2 %, sivukaltevuus enintään 2 %)
- Onko saattoliikenteelle pysähtymispaikka sisäänkäynnin läheisyydessä?
- Onko tontin rajalta ja liikkumisesteisten autopaikalta esteetön kulkureitti sisäänkäynnille?

OMA PIHA

Kulkuväylät ja -pinnat

- Onko väylän vapaa leveys vähintään 1,5 m?
- Onko väylän vapaa korkeus vähintään 2,2 m? (esimerkiksi katoksen, kasvillisuuden tms. kiinteän rakenteen kohdalla)
- Onko rakennuksen tai sen osan alikulkukorkeus vähintään 3 m?
- Onko kulkupinta tasainen? (ei painumia tai kohoumia)
- Hankaloittaako (suuri) pituuskaltevuus apuvälineiden kanssa liikkumista (esimerkiksi pyörätuoli tai kyynär- tai kainalosauvat)?
  - Onko pituuskaltevuus erikoistasolla korkeintaan 5 %?
- Hankaloittaako (suuri) sivukaltevuus apuvälineillä liikkumista (esimerkiksi pyörätuoli tai kyynär- tai kainalosauvat)?
  - Onko sivukaltevuus erikoistasolla korkeintaan 2 %?
- Onko info- ja mainostaulut sijoitettu kulkuväylän sivuun?
- Onko ajonestoportti/pollarit merkitty kontrastivärillä ja -materiaalilla? (kontrastimateriaali erottuu muusta kulkupinnasta, tunto- ja värikontrasti)
- Onko polkupyörille varattu tila sijoitettu ja merkitty siten, että se ei aiheuta törmäysvaaraa?

Valaistus

- Onko kulkuväylä tontin sisääntulosta rakennuksen sisäänkäyntiin valaistu?
- Onko sisäänkäynti ja sen edusta valaistu?
- Onko sisääntulot valaistu (porttikäytävä, luiska, portaat)?
- Onko opastaulu valaistu?

Kalusteet

- Pääseekö kalusteiden luokse pyörätuolilla? (ei kynnystä levähdyspaikalle)
- Eroaako kalustevyöhyke kulkupinnasta sävyltään ja materiaaliiltaan?
- Onko pihalla erikorkuisia penkkejä?
(Aikuisille tarkoitetun penkin korkeus 500 mm, jos vain yksi penkki. Jos on useampia, tulee penkkejä olla myös 450 mm:n ja 550 mm:n korkeudella. Lapsille tarkoitetun penkin korkeus 300 mm, sopii myös lyhytkasvuiselle henkilölle.)
- Onko penkeissä selkänoja?
- Onko penkeissä käsinojat? (ainakin osassa penkkejä vain keskikäsinoja)
- Onko penkin istuintaso vaakasuora, ei takakeno ja etureunastaan pyöristetty?
- Onko kalusteiden edusta tasainen?
(ei painumia)
- Ovatko kalusteet ehjiä ja siistejä?
- Onko penkin päässä oleva vapaa tila vähintään 900 mm? (tilaa pyörätuolille/lastenvaunuille ym.)
- Erottavatko kalusteet sävyiltään kalustevyöhykkeen pinnasta? (Suositellaan tummia kalusteita vaalealla pohjalla, mutta värit voivat olla myös toisin päin.)

- Onko pöydän ääressä mahdollista istua pyörätuolissa?
  - Onko vapaa korkeus pöydän alla vähintään 670 mm?
  - Onko vapaa leveys pöydän alla vähintään 800 mm?
  - Onko polvitila syvyys suunnassa vähintään 600 mm?
  - Onko pöydän yläpinnan korkeus 750–800 mm?

Opasteet

- Onko opasteet sijoitettu siten, että ne eivät aiheuta törmäysvaaraa (sivuun kulkuväylältä)?
- Pääseekö opasteen ääreen pyörätuolilla? (opaste on kulkuväylän reunassa, edessä ei ole kynnystä)
- Onko opasteiden teksti silmän korkeudella? (teksti 1,4–1,6 m:n korkeudella, koskee kulkuväylän sivussa sijaitsevia opasteita)
- Onko tekstin ja pohjan välillä riittävä värikontrasti? (tumma teksti vaalealla pohjalla)
- Onko opaste valaistu?
- Onko opaste sisältäpäin valaistu? (opasteen pohjan tulee olla tumma ja tekstin vaalea häikäisyn estämiseksi)

SISÄÄNKÄYNTI

- Onko sisäänkäynti helposti havaittavissa/ löydettävissä? (katettu, valaistu, kontrastit)
- Ovatko opasteet selkeät ja suurikokoiset? (symbolit ja tunnus kuvat, opaste käsin tunnisteltavissa, läheltä katsottavissa, äänimajakka)
- Onko kohteeseen esteetöntä sisäänkäyntiä?
  - esteetön reitti tontin rajalta ja liikkumisesteisten autopaikalta sisäänkäynnille
  - ei korkeus- tai tasoeroja (jos portaita, niin tulee olla luiska, jos tasoero alle metrin)
  - tasoerot merkitty selkeästi
  - pyörätuolihissi tai hissi, jos tasoero yli metrin, huom. pyörätuolihissi ei ole riittävä parikuljetukseen
  - sähköinen ovenavausjärjestelmä (ovi pysyy riittävän kauan auki)
  - riittävä vapaa tila oven edessä ja sen välittömässä läheisyydessä (1500 x 1500 mm pyörätuolilla liikkumiseen, huomioi myös parikuljetus ja sängyn mitoitus)
  - riittävä valaistus (300 lx myös tuulikaapissa)
  - oven edusta lämmitetty
  - istuskelupaikka oven läheisyydessä (säältä suojattu paikka esimerkiksi taksin odottamiseen)
  - muiden toimintojen sijoittelu (pyörätelineet, istumapaikat) kulkuväylän reunalle

PORTAAT

- Onko myös korvaava portaaton yhteys (luiska, pyörätuolihissi tai hissi)?
- Onko korvaava portaaton yhteys opastettu?
- Onko portaat sijoitettu kulkuväylän sivuun?
- Onko askelmien reuna samansuuntainen tai kohtisuorassa kulkusuuntaan nähden?
- Portaan muoto? (Onko porrassuora suoravartinen tai tapahtuvatko käännökset välitasanteiden kohdalla? Suoravartinen porrassuora parhain, ei kierreporrasta)
- Onko askelmien reunassa värikontrastiraita? (sisällä: joka askelmassa, ulkona: erikoistasolla joka askelmassa)
- Onko portaiden ylätasanteella varoitusalue? (sisällä: kulkuväylän jatkeena olevissa portaissa 1200 mm, ulkona: kulkuväylän jatkeena olevissa portaissa 1200 mm, kulkuväylältä sivussa olevissa portaissa riittää vähintään 600 mm)
- Onko portaiden alle joutuminen (törmäysvaara) estetty?
- Onko portaiden leveys vähintään 1200 mm?
- Ovatko portaat helppokulkuiset? (Portaan nousu enintään 160 mm ja etenemä vähintään 300 mm, ulkotiloissa nousu mieluiten 120 mm, korkeintaan 160 mm (katettu/lämmitetty) mitoitus: 2 x nousu + etenemä = 660 mm, katetut/lämmitetyt portaat = 630 mm)
- Onko pitkissä portaissa välitasanne? (10–15 askelman välein)
- Onko portaissa käsijohteet?
- Ovatko portaiden askelmat ja käsijohteet ehjät?

LUISKA

- Onko luiskan yhteydessä helppokulkuiset portaat?
- Onko luiskan leveys vähintään 1200 mm?
- Kääntyykö luiska vain tasanteiden kohdalla? (ei kaarevaa luiskaa)
- Onko tasanteen koko vähintään 1,15 m x 1,15 m?
- Luiskan mitoitus parikuljetuksessa? ks. Luiskan mitoitus, parikuljetus
- Onko vapaa tila ennen ja jälkeen luiskan vähintään 1500 mm? (pyörätuolin kääntöympyrä)
- Hankaloittaako (suuri) pituuskaltevuus apuvälineiden kanssa liikkumista (esimerkiksi pyörätuoli, rollaattori tai kyynär- tai kainalosauvat)?
  - Onko pituuskaltevuus sisätiloissa enintään 8 % (1:12,5)?
  - Ulkotiloissa erikoistason enintään 5 % (1:20)?
- Onko jyrkässä luiskassa välitasanne/tasanteita? (yli 5 % kaltevassa luiskassa pitää olla välitasanne 6 m välein)
- Hankaloittaako (suuri) sivukaltevuus apuvälineillä liikkumista? (esimerkiksi pyörätuoli, rollaattori tai kyynär- tai kainalosauvat)?
  - Onko sivukaltevuus korkeintaan 2 %?
- Onko luiskassa 50 mm korkuinen suoja-reunus? (jos ei rajaudu seinään tms.)
- Onko luiskan alkamiskohta merkitty kontrastimateriaalivyöhykkeellä?
- Onko luiskan pinta kova, tasainen ja märkänäkin luistamaton?
- Onko käsijohteita?
- Onko erikoistason (ulkotiloissa) luiska katettu tai lämmitetty?

(ks. Käsijohteet portaissa ja luiskissa)

KÄSIJOHTEET PORTAISSA JA LUISKISSA

- Onko käsijohde molemmilla puolilla porasta tai luiskaa?
- Onko käsijohde oikealla korkeudella?
(kahdella korkeudella, 700 mm ja 900 mm, jos vain yksi johde, 900 mm korkeudella) (Ulkotilat: erikoistasolla kahdella korkeudella 700 mm ja 900 mm)
- Onko leveässä portaassa myös keskijohde?
- Onko käsijohde yhtenäinen?
(myös välitasanteiden kohdalla)
- Jatkuuko käsijohde vähintään 300 mm yli portaan/luiskan molempien päiden?
- Sijaitseeko käsijohde vähintään 45 mm:n päässä seinästä tms.?
- Onko käsijohteen päät taivutettu sivulle tai alas kiinnitakertumisen estämiseksi?
- Erottuuko käsijohde taustasta?
- Onko käsijohteen muoto oikea?
(pyöreän käsijohteen halkaisija on 30–40 mm, suorakaiteen muotoisen johteen ympärysmitta on 120–160 mm)
- Onko käsijohde kiinnitetty alhaalta?
(mahdollisuus liu'uttaa kättä)
- Saako käsijohteesta tukevan otteen?
- Onko portaiden/luiskan viereinen (huone)kasvillisuus hoidettu/suunniteltu siten, että se ei lamoja käsijohteen päälle?
- Onko käsijohde ehjä?
- Onko talvikunnossapidettävän luiskan tai portaiden ylläpito hoidettu niin, että lunta ei kasata käsijohteen viereen siten, että sen käyttö estyy?

HISSI

- Onko hissi helposti löydettävissä ja havaittavissa?
- Onko hissin kutsupainike loogisessa paikassa?
- Onko hissi mitoitettu parien kuljetukseen? (2800 mm x 1600 mm)
- Onko hississä automaattinen ovi?
- Pysyykö automaattinen ovi auki riittävän kauan (25 sek.)?
- Onko hissin kääntöovi kevyt avata (avaamiseen tarvittava voima enintään 10 Newtonia)?
- Onko hississä istuin?
- Onko hississä tukikaide?
- Ovatko hissin kutsu- ja ohjauspainikkeet sopivalla korkeudella myös lyhytkasvuisia henkilöitä ja pyörätuolin käyttäjiä ajatellen?
- Erottuuko uloskäyntikerroksen painikkeista? (5 mm koholla ja poikkeavan värinen)
- Onko hissin ohjauspaneelin etäisyys nurkasta vähintään 400 mm?
- Ovatko hissin painikkeet suurikokoiset (halkaisija vähintään 25 mm)?
- Erottuvatko hissin painikkeet kontrastin avulla taustasta?
- Ovatko hissin painikkeet/numerot koholla?
- Onko numerot merkitty myös pistekirjoituksella?
- Ovatko hissin painikkeet läheltä katsottavissa?
- Onko hissin painikkeiden järjestys selkeä ja looginen?
- Onko hississä pysähdystasolle saapumisesta ilmoittava äänimerkki tai puheopastus?
- Onko hissin hälytysjärjestelmässä myös visuaalisesti havaittavissa oleva merkki kutsun perille menosta?
- Onko hississä peili (ovea vastapäisellä seinällä)?
- Onko potkulevyä, 300 mm korkeudelle lattiasta, lasin ja peilin suojana?

OVET

- Onko oven kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Onko oven vapaa leveys vähintään 850 mm?
- Onko oven vieressä, avauspuolella, vapaa tila, jonka leveys on vähintään 400 mm?
- Onko lasiovissa kontrastiraidat?
(1000 mm:n ja 1400–1600 mm:n korkeudella)
- Onko lasiovissa potkulevyt?
(korkeus vähintään 300 mm)
- Onko automaattista oven avausmekanismeja? (Mieluiten automaattiset liukuovet)
- Onko ovi kevyt avata?
- Onko ovi avattavissa yhdellä kädellä?
- Onko oven välittömässä läheisyydessä riittävästi vapaata tilaa pyörätuolin ja paarien käyttöä ajatellen ($\varnothing$ 1500 mm pyörätuoli, parikuljetuksen tilantarve pituussuunnassa on 2400 mm)
- Ei pyöröovia

OPASTEET

- Onko opasteet sijoitettu niin, että ne eivät aiheuta törmäysvaaraa (sivuun kulkuväylältä)?
  - Onko opastus riittävä ja selkeä?
  - Onko opasteen teksti silmän korkeudella (1400–1600 mm)
  - Onko opasteissa symbolit ja tunnus kuvat tekstin lisäksi?
  - Onko opasteissa käytetty pistekirjoitusta?
  - Onko opasteissa kohokuvat?
  - Ovatko opasteet katsottavissa läheltä? (pääsy opasteen lähelle myös pyörätuolilla)
  - Onko tekstin ja pohjan välillä riittävä väri-contrastti? (tumma teksti vaalealla pohjalla)
  - Onko opaste valaistu?
  - Onko opaste sisältäpäin valaistu ja onko siinä tumma pohja ja vaalea teksti häikäisyn estämiseksi?
- Onko ääniopastetta visuaalisen opasteen lisäksi? (esimerkiksi vuoronumerot)
  - Onko visuaalista opastetta ääniopasteen lisäksi?
  - Onko vapaa korkeus kulkuväylän yläpuolelle sijoitetun oppaan alla ulkotiloissa vähintään 2200 mm tai sisätiloissa vähintään 2100 mm?

PALVELUTISKIT

- Onko palvelutiski helposti löydettävissä?
- Onko asiointitiskillä erikorkuisia osuuk-
sia, mahdollisuus asioida istuen?
- Onko valaistus riittävä?
- Onko vastavalohäikäisyä?
- Onko palvelupistesilmukkaa?
(merkitty asianmukaisesti)
- Onko sivuseinämiä tai katosta kuuluvuu-
den parantamiseksi?

ODOTUS- JA AULATILAT

- Onko odotus- ja aulatioissa erikorkuisia
istuimia? (istuinkorkeus 500 ja 550 mm)
- Pääseekö kalusteiden lähelle pyörätuolil-
la, rollaattorilla tai lastenvaunuilla?
- Onko penkkien vierellä vapaata tilaa
pyörätuolille (900 mm)?
- Eroaako kalustevyöhyke kulkuväylän
pinnasta?
- Onko istuimissa selkänoja ja käsitetet?
- Erottavatko kalusteet kontrastina
kalustevyöhykkeen pinnasta?
- Onko kuulutuksina tuleva informaatio
saatavilla myös visuaalisessa
muodossa?

VAATESÄILYTYS

- Onko vaatekoukkuja eri korkeuksilla?
- Ovatko naulakot sijoitettu niin, etteivät ne aiheuta törmäysvaaraa?
(Onko naulakoissa suojapäädyt?)
- Onko peilin alareuna riittävän matalalla, jotta pyörätuolia käyttävä henkilö näkee itsensä (kuitenkin 300 mm lattiasta, jotta ei erehdy luulemaan kulkuaukoksi ja riittävän korkea)
- Onko istuinta naulakoiden läheisyydessä?

ESTEETÖN WC

- Onko wc-tilan opaste sijoitettu seinään oven avautuvalle puolelle?
(silmän korkeudelle, 1400–1600 mm, selkeä ja suurikokoinen opaste)
- Onko esteetöntä wc:tä?
  - Oven vapaa leveys vähintään 850 mm
  - Lankavedin oven saranapuolella oven sulkemisen helpottamiseksi
  - Ovi kevyt avata
  - Kynnyksen korkeus enintään 20 mm
  - Riittävästi vapaata tilaa
(halkaisijaltaan 1500 mm)
  - Wc-istuimen vierellä vapaata tilaa vähintään 800 mm
  - Wc-istuimen edessä vapaata tilaa vähintään 1200 mm
  - Wc-istuimen takana vapaata tilaa 300 mm (vähintään yhdessä esteettömässä wc-tilassa)
  - Pesualtaan edessä vapaata tilaa 1200 mm
  - Wc-istuimessa käsituet

VASTAANOTTOTILAT JA TOIMENPIDEHUONEET

- Wc-istuimen korkeus 480–500 mm
(vähintään yhdessä esteettömässä wc-tilassa)
- Pesualtaan alla vapaata polvitilaa
(korkeus 670 mm, syvyys 600 mm, leveys vähintään 800 mm)
- Peili sijoitettuna sellaiselle korkeudelle, että se soveltuu myös pyörätuolinkäyttäjälle (alareuna 900 mm)
- Peilin yläreuna 2000 mm:n korkeudella
- Tukikaiteet
- Vaatekoukut ja valokatkaisija sijoitettu sellaiselle korkeudelle, että se soveltuu myös pyörätuolinkäyttäjälle (850–1100 mm)
- Valokatkaisija erottuu kontrastina taustastaan
- Kalusteet ja varusteet erottuvat kontrasteina
- Lattia märkänäkin luistamaton
- Toimiva hälytysjärjestelmä
- Kaksi hälytyspainiketta, painikkeet sijoitettu niin, että niitä on mahdollista käyttää wc-istuimelta ja lattialta

- Onko oven vapaa leveys vähintään 850 mm?
- Onko tilaa riittävästi myös apuvälineiden käyttöä ajatellen? (Vapaata tilaa tulee olla vähintään 1500 x 1500 mm)
- Onko tilassa palvelupistesilmukka? (siirrettävä, akkukäyttöinen)
- Onko opasteita?
- Helpottavatko kontrastit tilan hahmottamista?

PUKuhuone

- Onko oven vapaa leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Lattia ei saa olla märkänäkään liukas.
- Onko yhtenäisiä tukikaiteita liikkumisen helpottamiseksi?
- Helpottavatko kontrastit tilan hahmottamista?
- Ovatko säilytyslokerot käytettävissä myös pyörätuolista?
- Pukukaapeissa liukuovet?
- Onko peili sopivalla korkeudella myös pyörätuolin käyttäjiä, lapsia ja lyhytkasvuisia henkilöitä ajatellen?
(puolipeilin alareuna 900 mm lattiasta, yläreuna 2000 mm lattiasta)
- Onko pistorasioita korkeudella 400–1100 mm?
- Onko vaatekoukkuja 1100–1400 mm:n korkeudella lattiasta?
- Onko penkkiä pukeutumiseen makuulla (korkeus 500 mm, pituus 2100 mm)?
- Onko hälytysjärjestelmää avun saamiseksi?

PESUHUONE

- Onko oven vapaa leveys vähintään 850 mm ja kynnyksen korkeus enintään 20 mm?
- Lattia ei saa olla märkänäkään liukas.
- Onko yhtenäisiä tukikaiteita liikkumisen helpottamiseksi?
- Helpottavatko kontrastit tilan hahmottamista?
- Onko pitkää penkkiä pesemiseen? (leveys 600–700 mm, korkeus 500 mm ja pituus 2100 mm)
- Suihkupyörätuoli lainattavissa
- Onko suihkutuolia (kiinteä, seinälle kääntyvä, 500 mm:n korkeudella)?
- Pesuaineteline 900 mm:n korkeudella

FYSIOTERAPIAN TILAT (RYHMÄLIIKUNTATILAT)

- Onko oven vapaa leveys vähintään 850 mm?
- Onko tilaa riittävästi myös apuvälineiden käyttöä ajatellen?
- Onko tilassa palvelusilmukka/ induktiosilmukka?
- Onko opasteita?
- Helpottavatko kontrastit tilan hahmottamista?

KOKOUSTILAT

- Onko induktiosilmukkaa kaikissa kokoon-
tumistiloissa? (asianmukaisesti merkitty,
käyttöohjeet)
- Onko mahdollisuutta
tekstitulkkaukseen?
- Onko esteetön pääsy pöydän ääreen?
  - Pöydän korkeus 750–800 mm
  - Polvitilan korkeus vähintään 670 mm
  - Polvitilan syvyys vähintään 600 mm
  - Polvitilan leveys vähintään 800 mm
  - Pöydän vieressä vapaata tilaa
vähintään 1300 mm
- Valaistus (vähintään 300 lx)
- Vaatenaulakko (myös korkeudella 1200 mm)
- Lattiamateriaali (kova, tasainen ja märkänäkin
luistamaton, ei kokolattiamattoa)

HENKILÖKUNNAN TILAT

- Toimisto- ja hallintotilojen esteettömyys
- Sosiaalitilojen esteettömyys (Esteetön wc/pesutila myös henkilökunnan käyttöön)

VALAISTUS

- Onko yleisvalaistus riittävä?
- Aiheuttaako valaistus häikäisyhaittaa?
- Helpottavatko väri- ja kontrastierot tilan hahmottamista?

AKUSTIIKKA JA ÄÄNENTOISTO

- Onko tiloissa käytetty ääntä vaimentavia materiaaleja?
- Onko äänentoistolaitteilla annettu informaatio saatavissa myös visuaalisena kuulovammaisia varten?

ESTEETTÖMYYS JA TIEDOTTAMINEN

- Tietoa kohteen esteettömyydestä/saavutettavuudesta tulee olla saatavilla Internet-sivuilta ja henkilökunnalta (erityisesti neuvonta)
- Esteettömän vaihtoehdoisen sisäänkäynnin sijainti tulee opastaa
- Tiedottamisen esteettömyys: Internetsivut, selkokieli, palveluntarjonta eri kielillä (viittomakieli), visuaalinen/auditiivinen tiedotus
- Eri vaihtoehtoja ajanvarausmenettelyyn ja niistä tiedottaminen (tekstiviesti, sähköposti ja internet)
- Vaihtoehdot esimerkiksi lääkärin puhelinajoille (tekstiviesti, sähköposti)
- Asenteet: henkilökunnan kouluttaminen ikääntyneiden ja liikkumis- ja toimimisesteisten ihmisten kohtaamiseen, henkilökunnan koulutus esteettömyysasioissa (myös henkilökohtainen avustaja, opas ja avustajakoirat)
- Palohälytyksen antaminen sekä auditiivisessa että visuaalisessa muodossa (kuuluminen/näkyminen myös esteettömässä wc-tilassa)
- Induktio- ja palvelusilmukoiden toiminnan säännöllinen testaaminen

